

Guide til hvordan du vurderer en besvarelse af OBS på Indlæring (OBS-I)

For børn 5-7 år / Version 1

Anvendelse af OBS-I i plejefamilier	2
Hvad er OBS-I?.....	2
Hvilken lærer skal besvare OBS-I?	2
Vejledning til at læse og forstå OBS-I-resultater	4
OBS-I bruges til at sammenholde et barns udfordringer med andre børns	5
Sådan vurderer du en OBS-I-besvarelse	5
Bilag 1: OBS-I-besvarelser for en gruppe børn, der er anbragt i pleje	11

Anvendelse af OBS-I i plejefamilier

Denne guide beskriver, hvordan sagsbehandlere og familieplejekonsulenter kan bruge OBS på Indlæring (fremadrettet betegnet som OBS-I). Formålet med at holde øje med barnets læring med OBS-I er at sikre en kontinuerlig opmærksomhed, dialog, tilrettelæggelse af gode rammer for læring og optimering af støtte.

Alle plejebørn har brug for, at skole og hjem samarbejder om barnets læring, men hvis OBS-I peger på, at barnet har høje eller meget høje udfordringer med læring, er det særlig vigtigt med et tæt samarbejde. I samarbejdet skal I vurdere, hvad der skal til, for at barnet kan komme til at lære bedst muligt.

Hvordan kan læringsmiljøet i hjemmet og i skolen tilpasses barnets behov og særlige vilkår, så det kommer til at lære mest muligt på trods af de udfordringer, det har med i bagagen? Skal barnet samtidig støttes? Familieplejekonsulent og sagsbehandler kan støtte familien og skolen i samarbejdet, så det fælles arbejde omkring læring foretages med hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for det anbragte barn.

Hvad er OBS-I?

OBS-I er et spørgeskema, der kan identificere, om et barn har udfordringer i relation til læring. OBS-I er et uddrag af et velafprøvet spørgeskema kaldet 5-15R₁.

Spørgsmålene i OBS-I er forskellige afhængig af barnets alder:

- For børn i alderen 5-7 år afdækker 14 spørgsmål barnets verbale kommunikation og koncentration, som er en del af fundamentet for læring. For børn i alderen 8-12 år handler 30 spørgsmål om barnets

evne til at lære i en skolemæssig sammenhæng. Der er spørgsmål indenfor dansk, matematik, barnets tilgang til læringssituationer og evnen til at anvende ny viden.

OBS-I besvares af plejeforældre og skole. Spørgeskemaet kan udfyldes på 5-15 minutter afhængig af alderen på barnet.

Hvilken lærer skal besvare OBS-I?

Det er vigtigt, at OBS-I besvares af den lærer, der har det bedste kendskab til barnet, hvilket ofte er klasselæreren. Her er eksempler på forskellige løsninger:

- OBS-I besvares af klasselæreren og denne laver det bedst mulige skøn på alle spørgsmålene uanset fag.
- OBS-I besvares i fællesskab af flere lærere på et teammøde.
- OBS-I besvares af både dansk- og matematiklæreren med i alt to besvarelser, fordi barnet fungerer meget forskelligt i disse fag.

Hvis barnet ikke er startet i skole endnu, skal OBS-I ikke udfyldes.

Når OBS-I skal fortolkes, er det vigtigt at huske, at en besvarelse fra skolen repræsenterer barnets funktion set fra lærerens perspektiv. Forskning viser, at der for nogle børn kan være stor forskel på besvarelser fra forskellige faglærere, fordi barnet klarer sig forskelligt i fagene, og/eller fordi lærere har forskellig pædagogik og krav.

1. Se www.5-15.org for yderligere information om det copyright beskyttede spørgeskema 5-15R. Desuden findes yderligere information om spørgeskemaet og den danske sammenligningsgruppe i følgende artikel: Lambek, R. & Trillingsgaard, A (2015). Elaboration, validation and standardization of the five to fifteen (FTF) questionnaire in a Danish population sample. *Research in Developmental Disabilities*, 38, 161–170. Det er første gang, at OBS-I versionen bruges af familieplejekonsulenter og socialrådgivere, som del af afdækning af både læring og trivsel som vidensgrundlag for et helhedssyn på barnet.

Vejledning til at læse og forstå OBS-I-resultater

Den uerfarne bruger af OBS-I vil have brug for ca. 15 minutter til at læse besvarelsenerne fra eksempelvis plejefar, plejemor og lærer og tage stilling til, hvad der skal drøftes på næste møde. Den erfarne bruger vil typisk bruge 5-10 minutter.

OBS-I bruges til at sammenholde et barns udfordringer med andre børns

Det elektroniske system sammentæller scorer for hvert spørgsmål. Hvert enkelt spørgsmål udløser 0, 1 eller 2 point. En score er således en sammentælling af point samt en automatisk sammenligning med en meget stor gruppe af danske børn. På den måde kan du se, hvordan et specifikt barn scorer i forhold til jævnaldrende.

Sammenligningen med jævnaldrende vises som en figur med farver, som du kan se illustreret i figur 1.

Opgørelsen af barnets besvarelser bliver markeret med en blå plet i figuren, som vises i det elektroniske system.

Farverne på figuren hjælper til med at tolke barnets placering i forhold til jævnaldrende:

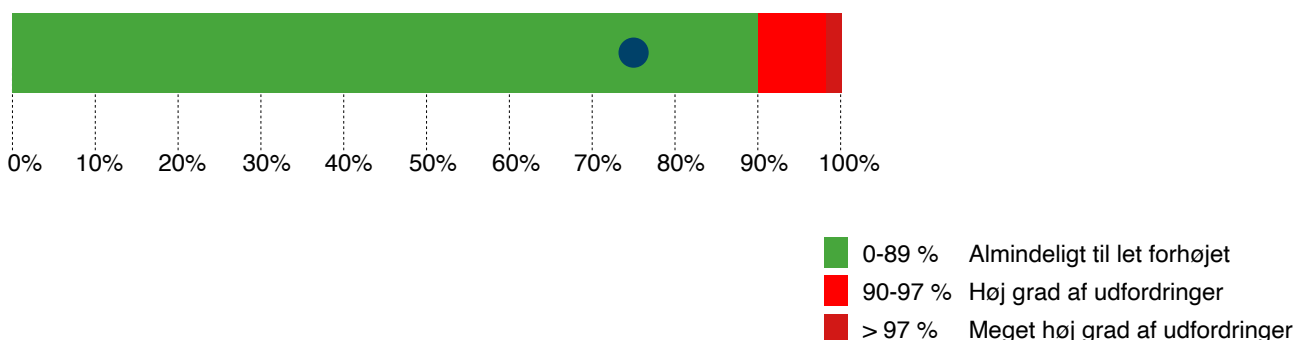
- Cirka 90 procent af alle børn scorer i det grønne felt. En prik i det grønne felt afspejler det store brede almene felt. Det grønne felt dækker både børn med rigtig gode færdigheder indenfor læring, børn, der ligger på gennemsnittet, samt børn, der har let forhøjede udfordringer med læring.
- Cirka 8 procent af alle børn vil ligge i det røde felt. De børn har en høj grad af udfordringer i forhold til læring, og udfordringerne er som regel tydelige.
- Cirka 2 procent af børn vil ligge i det mørkerøde felt. De børn har en meget høj grad af udfordringer med læring.

Lærere og forældre ser ofte barnet forskelligt. Det elektroniske system tager højde for det ved, at forældrebesvarelser sammenlignes med andre forældres besvarelser, mens lærerbesvarelser sammenlignes med andre læreres besvarelser.

Figur 1 OBS-I sammenligner barnets score med en stor gruppe jævnaldrendes score

Figur 1: Vurdering med OBS-I medfører en sammenligning med en stor gruppe danske børn, der repræsenterer både velfungerende og mindre velfungerende danske børn, og som overordnet set giver et troværdigt sammenligningsgrundlag. Det enkelte barns score er markeret med en blå plet.

Forældre/lærer til gennemsnitligt barn

Sådan vurderer du en OBS-I-besvarelse

Du skal vurdere en OBS-I-besvarelse ved brug af tre trin.

Trin i vurderingen af OBS-I:

TRIN 1:

- Vurder påvirkningsscoren for udfordringer med verbal kommunikation
- Vurder påvirkningsscoren for udfordringer med opmærksomhed og koncentration

TRIN 2: Vurder de to delscorer

Kig eventuelt på de enkelte spørgsmål for hver delscore:

- Verbal kommunikation (3 spørgsmål)
- Opmærksomhed og koncentration (9 spørgsmål)

TRIN 3: Sammenhold resultatet med den viden, du har i øvrigt

Spørgsmålene i trin 1 omhandler, hvor meget begrænsninger i verbal kommunikation og opmærksomhed påvirker barnets forudsætninger for at lære. Plejeforældre og lærere har besvaret spørgsmålene i trin 1 med enten slet ikke, lidt eller en hel del og rigtig meget.

De har altså lavet en meget overordnet vurdering. Spørgsmålene i trin 2 vurderer barnets udfordringer i forhold til de grundlæggende forudsætninger for at kunne lære og suge viden til sig. Lærere og plejeforældre har besvaret spørgsmålene i trin 2 med enten passer ikke, passer til en vis grad eller nogle gange, eller passer godt. De har altså også her lavet en overordnet vurdering af barnet.

Hvis besvarelserne peger på, at barnet er udfordret, vil det som regel være nødvendigt at få mere viden om karakteren af udfordringerne for eksempel i form af viden fra andre fagpersoner og/eller andre faglige eller sproglige tests. Det er det, som du gør i trin 3.

*Hvis der kun er en enkelt voksen, som har besvaret OBS-I, må du være særlig opmærksom på, at besvarelsen kun repræsenterer dennes perspektiv. **Følg vores guide til, hvordan du udfører de enkelte trin:***

TRIN 1: Undersøg påvirkningsscorene

En påvirkningsscore er en væsentlig score, fordi den viser, hvor påvirket barnet er i hverdagen af udfordringerne. Forskning har vist, at det har stor betydning for et barns

udvikling, hvor meget det påvirkes af sine udfordringer. Vurderingen af de øvrige scorer skal altid ske i lyset af scoren for påvirkning. Har respondenterne svaret 'slet ikke' tyder det på, at barnet mestrer alle eller de fleste faglige udfordringer i hverdagen. Det anbefales fortsat at bruge information fra OBS-I til en uddybende dialog om forudsætninger for læring og skoleliv med plejeforældrene.

- Har respondenterne svaret 'lidt', 'en hel del' eller 'rigtig meget', er det tegn på forskellige grader af udfordringer relateret til læring. Det anbefales derfor, at du er særligt opmærksom på, hvorvidt barnet får den fornødne støtte til at håndtere udfordringerne.

Ud fra påvirkningsscorene kan du nysgerrigt undersøge følgende faktorer sammen med plejefamilien:

- Skole-hjem-samarbejde:** Hvordan er samarbejdet mellem læreren og plejeforældrene? Hvad fortæller skolen om barnets sociale trivsel og faglige udvikling? Har skolen guidet plejeforældre og eventuelt forældre til at støtte derhjemme for eksempel med øvelser eller læsning? Har hjemmet og skolen prøvet at arbejde på forskellige måder for eksempel gennem spil, leg eller bevægelse? Er der udvikling i det?
- Skolens læringsmiljø:** Har skolen indrettet et læringsmiljø, som matcher barnets behov? For eksempel et behov for en tæt relation til en lærer, behov for ro, behov for særlige læringstilgange, en strategi for at sikre læring i de perioder, hvor barnets hoved er fyldt op af problemer eller vrede? Har skolen tilstrækkelig viden og metoder til at stimulere barnets særlige læringsbehov?
- Hjemmets læringsmiljø:** Har plejefamilien skabt tid, rum og rammer for læring i hjemmet, som matcher barnets behov? Foregår læsning og læringsstimulerende lege på en måde, så barnet kan tage imod læring? Har plejefamilien færdigheder og metoder til at støtte barnets særlige læringsbehov?
- Basale forudsætninger for at kunne kommunikere og lære:** Er barnet blevet tjekket hos lægen/sundhedsplejersken for, om der er problemer med hørelsen eller synet? Får barnet tilstrækkeligt med søvn hver dag? Møder barnet sulten i skole?

TRIN 2: Undersøg de to delscorer

Nedenfor er forslag til, hvad du kan overveje, hvis et barn har en forhøjet score. Afhængig af, hvad den bagvedliggende grund er til en forhøjet score, kan du overveje forskellige tiltag, som bliver beskrevet i trin 3.

Vurdering af delscore for verbal kommunikation

For denne delscore er det særligt vigtigt at se på de specifikke svar på de tre spørgsmål og være nysgerrig på mulige bagvedliggende årsager. Her er det også relevant at spørge ind til barnets udvikling og høre om, hvordan plejeforældre og skolens lærere håndterer barnets udfordringer.

- En almindelig til let forhøjet delscore tyder på, at barnet har let ved eller for det meste mestrer at kommunikere med andre gennem sproget.
- En høj delscore er tegn på, at barnet forholdsvis ofte møder udfordringer i forhold til at kommunikere sprogligt. Evnen til at kommunikere verbalt er ikke svarende til det forventede for alderen.
- En meget høj delscore peger på, at barnet i høj grad mangler mestring i forhold til verbal kommunikation, og det medfører sandsynligvis massive udfordringer i forhold til det faglige.

Hvis barnet får en delscore, der er høj eller meget høj, kan det skyldes mange forskellige faktorer. Her er forslag til temaer og spørgsmål, som du kan afdække sammen med plejeforældre, lærer og eventuelt forældre:

1. **Manglende forståelse af instruktioner:** Er det svært at forstå kollektive beskeder og tavleundervisning? Hvordan går det med at forstå instruktioner i fritidsaktiviteter og hjemme? Er det svært at forstå, når det forklares én til én?
2. **Manglende tro på sig selv:** Tvivler barnet så meget på egen kunnen og værd, at barnet blokerer for at forsøge at snakke? Går det lettere med at fortælle, hvis man er to, der skiftes til at fortælle?
3. **Ordforråd:** Vil barnet gerne fortælle, men mangler ord? Hvordan går det, når barnet fortæller og viser med kroppen?
4. **Manglende øvelse:** Er barnet ikke vant til at formulere sig? Behøver barnet ikke formulere sig, fordi der er andre, fx søskende eller forældre, der afslutter sætninger? Får barnet tid nok til at tænke og formulere sig?

5. **Overblik:** Fortæller barnet rodet, fordi det ikke ved, hvor det skal starte og slutte sin fortælling, og det er svært at organisere rækkefølgen i hovedet?
6. **Samspil med andre:** Kan barnet være med i en normal samtale? Er barnet dårligt til at vente på tur? Har barnet svært ved at afkode, hvad der sker i samspil?
7. **Sprog- eller udtalevanskeligheder:** Forstår andre, hvad barnet prøver at sige? Er barnet afhængig af at arbejde sammen med bestemte andre, som forstår, hvad det siger? Er barnet blevet udredt for eventuelle vanskeligheder hos høre-talepædagog?

Vurdering af delscore for opmærksomhed og koncentration

For denne delscore er det særligt vigtigt at se på de specifikke svar på spørgsmålene og være nysgerrig på mulige bagvedliggende årsager. Her er det igen relevant at spørge ind til barnets udvikling og have en opmærksomhed på, hvordan lærere og plejeforældre skaber et læringsmiljø, der matcher barnets udfordringer i hjemmet og i skolen.

- En almindelig til let forhøjet delscore tyder på, at barnet for det meste eller altid kan være opmærksom og koncentreret på alderssvarende vis, når han/ hun skal løse forskellige typer af opgaver og deltage i aktiviteter.
- En høj delscore er tegn på, at barnet forholdsvis ofte møder udfordringer i hverdagen grundet nedsat evne til at være opmærksom og koncentreret. Barnets evne til at være opmærksom og koncentreret er ikke svarende til det forventede for alderen.
- En meget høj delscore peger på, at barnet i høj grad er udfordret i forhold til at være opmærksom og koncentreret, og det medfører sandsynligvis massive udfordringer i forhold til at lære.

Hvis barnet får en delscore, der er høj eller meget høj, kan det skyldes mange forskellige faktorer. Her er forslag til temaer og spørgsmål, som du kan afdække med plejeforældre, lærer og eventuelt forældre.

1. **Motivation:** Virker barnet aktivt, nysgerrigt, inddelukkert eller opgivende? Har barnet dårlige erfaringer med skolen? Synes barnet, at skolen er udfordrende og/eller kedelig?
2. **Tilgang til læring og vedholdenhed:** Er barnet vant til at øve sig i at lave noget, der ikke er underholdning (dvs. ikke lystpræget for eksempel fællesopgaver i hjemmet)? Er barnet for nysgerrigt på alt omkring sig, så det hele tiden bliver afledt? Glemmer barnet, hvad det er i gang med og skifter hurtigt til ny aktivitet?
3. **Interesse:** Er det svært for barnet at fordybe sig? Er det også svært at fordybe sig, når det er noget, han/hun elsker?
4. **Manglende tro på sig selv eller manglende overblik:** Tvivler barnet så meget på egen kunnen og værd, at barnet ikke tør gå i gang med en aktivitet? Hjælper det, hvis en anden går i gang først? Kan barnet godt løse opgaverne, når nogen sidder ved siden af? Kan barnet godt, hvis opgaven løses i små bidder? Går barnet i stå på halvvejen? Tager det lang tid at løse opgaven?
5. **Manglende forståelse af instruktioner:** Adfærd, der umiddelbart tyder på manglende koncentration, kan reelt skyldes sproglige udfordringer. Ved l, om koncentrationsvanskelighederne dækker over, at barnet har svært ved at forstå beskeden, eller om beskeden er for lang? Hjælper det, hvis man viser det med kropssprog?
6. **Koncentrationsbesvær:** Er barnet blevet udredt for en eventuel opmærksomhedsdiagnose?

TRIN 3: Sammenhold resultatet med den viden, du har i øvrigt om barnet

Når et barn har en forhøjet score på OBS-I, kan der både være åbenlyse og skjulte grunde til det. Det samlede billede af situationen vil have betydning for næste skridt. Derfor er det vigtigt, at du sammenholder resultatet af OBS-I med den viden du, skolen og plejefamilien har i øvrigt om barnets forudsætninger for læring.

Vurdering af besvarelser fra forskellige respondenter

Når du får data fra forskellige respondenter, vil det være relevant at se på både, hvor der er udfordringer, og hvor der er store forskelle i synet på barnet. Forskellene hænger sammen med, at de forskellige respondenter ser børnene i forskellige situationer og har forskellige relationer til dem. Det er væsentlig information, når I skal tilrettelægge bedre læringsmuligheder for et barn.

Besvarelserne vil vises ved siden af hinanden i IT-plattformen. Hvis der er stor forskel på, hvordan det samme spørgsmål er besvaret af forskellige respondenter, er det markeret med en lille rød stjerne. Afhængig af hvad besvarelserne viser, kan det være relevant at kontakte læreren for en uddybning eller invitere læreren til et netværksmøde sammen med plejefamilien.

Vær også opmærksom på, at nogle børn er rigtig gode til at falde ind og lade som om. På den måde kan det i dagligdagen se ud som om, at barnet klarer sig meget fint, men i virkeligheden er barnet blot god til at dække over det, som det ikke har fået lært. Store forskelle i besvarelser fra forskellige respondenter kan give anledning til at få øje på dette.

Henvisning til udredning

Der kan være både åbenlyse og mindre åbenlyse årsager til, at et barns forudsætninger for læring ikke er på plads. For nogle børn er det relevant at blive udredt for bagvedliggende årsager, som kan påvirke barnet, for eksempel psykiatriske diagnoser, eller en livshistorik, der kræver en særlig pædagogisk tilgang. Relevansen af henvisningen skal naturligvis ses i lyset af hvilke tiltag, der allerede har været afprøvet og med hvilken effekt.

Den enkelte familieplejekonsulent/sagsbehandler bør overveje, hvorvidt der er behov for henvisning til Pædagogisk Psykologisk Rådgivning. Det er især relevant

at henvise, når en eller begge af følgende forhold er til stede:

- En OBS-I-besvarelse viser en påvirkningsscore, der kategoriseres som en hel del eller rigtig meget.
- Mere end en delscore er meget høj.

Søg merviden

OBS-I er et redskab til at skabe en mere detaljeret dialog med plejefamilien og eventuelt skolen om barnets forudsætninger for læring. Den viden, som du får gennem OBS-I, skal sammenholdes med den viden du, plejeforældre, skole og fageksperter allerede har.

Hvis barnet har en forhøjet score, kan du med fordel:

- Supplere din viden med de faglige tests, handleplaner og screeninger, som skolen og tidligere daginstitutionen har lavet på barnet. Du kan bede plejeforældrene medbringe disse til den næste samtale. Det vil være gavnligt at sammenligne resultaterne af OBS-I med tests og handleplaner, fordi det kan give jer en idé om, hvorvidt igangværende planer og indsatser virker, eller om det er tid til at iværksætte et tættere samarbejde mellem skole og hjem i forhold til barnets forudsætninger for læring.
- Søge sparring hos fagpersoner internt i kommunen. For eksempel kan du kontakte kommunens Pædagogiske Psykologiske Rådgivning. Nogle kommuner har også læringskonsulenter på de enkelte skoler eller placeret i skole-/socialforvaltningen, der kan give råd og vejledning om den relevante indsats til skolen og til plejefamilien.
- Initiere et møde mellem relevante parter (for eksempel skole, Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, sagsbehandler, plejefamilie) om en plan for en indsats. Her kan I skabe fælles klarhed over barnets forudsætninger og parathed til læring, hvad det har behov for, og I kan drøfte, hvilke tiltag der er relevante, hvem der har ansvar for hvad samt, hvordan og hvornår der evalueres. Desuden bør I drøfte, hvor meget barnet og plejefamilien kan løfte med/uden sparring fra fagpersoner.

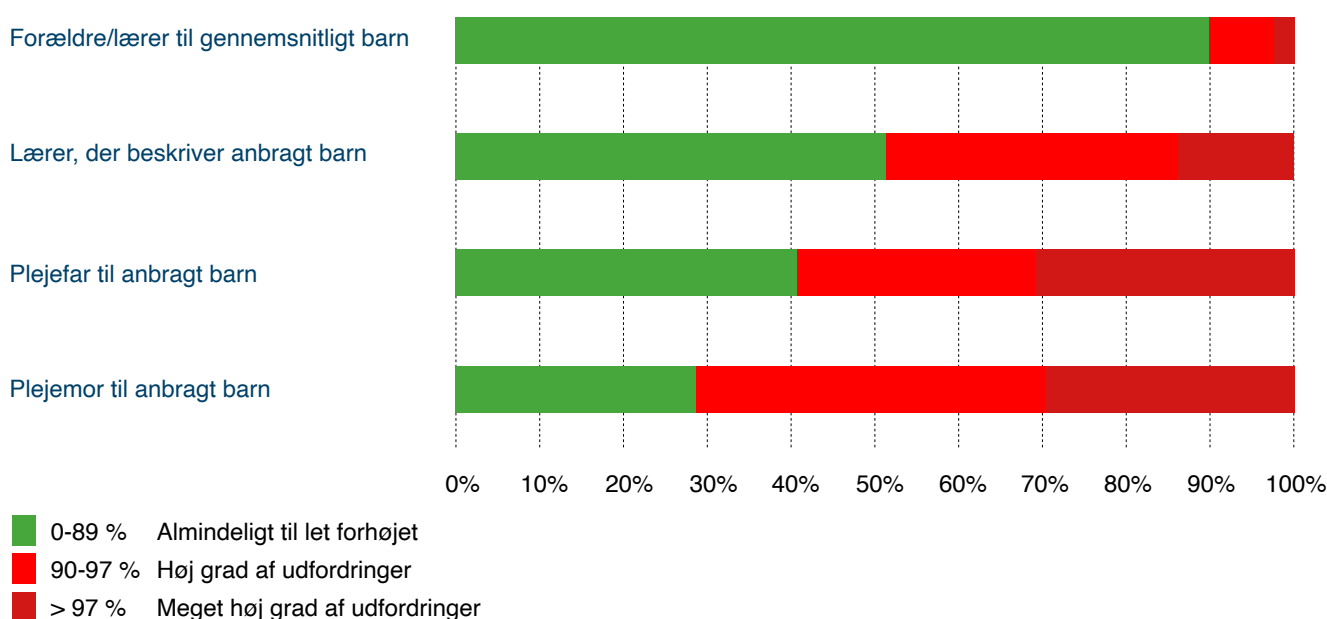
Bilag 1: OBS-I-besvarelser for en gruppe børn, der er anbragt i pleje

Børn, der er anbragt, er gennemsnitligt mere udfordret på deres læring og skoleliv end andre børn. Dette er vist i mange undersøgelser, og selvom de forskellige undersøgelser kommer frem til lidt forskellige resultater, er tendensen den samme. Figuren nedenfor viser resultaterne af en dansk undersøgelse af læring hos plejeanbragte

børn i alderen 9-12 år. Undersøgelsen viste, at 90 procent af danske børn klarer sig godt, almindeligt eller har let forhøjede udfordringer i forhold til læring. Dette gælder kun for 29 procent af anbragte børn ifølge de adspurgte plejemødre.

Figur 2 Indlæringskompetence vurderet af lærer og plejeforældre hos børn anbragt i plejefamilie (målt med OBS-I)

Figur 2: Figuren illustrerer OBS-I scorer fra en undersøgelse af VIVE fra 2018, der særligt ser på børn anbragt i plejefamilie². OBS-I-besvarelserne er udfyldt af plejeforældre og lærere for 9-12 årige, der er anbragt. Data er indsamlet i 24 danske kommuner og afspejler 227 besvarelser.

2. Eiberg, M., Andersen, L. K., & Scavenius Sonne-Schmidt, C. (2018). Skolestøtte til børn i familiepleje—delrapport I. København: VIVE—Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Denne guide er udarbejdet til brug for projekt Mig og Min Plejefamilie, der omhandler screening af trivsel og læring hos anbragte børn og unge. Projektet er forankret på Københavns Professionshøjskole og er en del af Nationalt Videncenter om Udsatte Børn og Unge. Guiden er udarbejdet af projektets medarbejdere i samarbejde med udvalgte fagkonsulenter blandt andet lærer Pernille Brinch. Se evt. mere om projektet på

www.nubu.dk